

13. Hafta: Savaşın Dönüşümü, Yeni Savaşlar ve Jeopolitik

Günümüz dünyasında, büyük güçler de dahil olmak üzere, modern devletlerin ciddi bir egemenlik yitimine uğramış olmaları, bunun yerine, yeni küresel bir ağ düzeninin oluşmuş olması, savaşın ve siyasal şiddetin de doğasını değiştirmektedir. Bazı yazarlar, şiddetin bilindik savaş formlarının dışına çıkmış olması ve kesintisiz bir biçimde dünyanın her yerinde devletlerin içinde, bölgesel düzeyde ve bazı coğrafyalarda da devletler arasında çatışma ve savaşların devam ediyor olması nedeni ile bu durumu küresel bir savaş hali olarak tanımlamaktadırlar.

Günümüzde, savaşı devletlerarası çatışmalarla sınırlayan modern düşünce giderek geçerliliğini yitirmektedir. Bir yandan devlet içi savaşlar, diğer yandan savaşların geçici değil kronik hale gelmesi, savaş olgusuna farklı bir bakışın getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bugünkü savaşlar, uluslararası hukuk düzenini askıya alan geçici çatışmalar değil, devletlerin egemenliklerini hem aşındıran hem de yeniden tahkim etmelerini sağlayan mekanizmalara dönüşmüş durumdadır.

20. yüzyıldaki savaşlar, özellikle I. ve II. Dünya savaşları, egemen ulus-devletler ve yurttaş ordular ile yaptıkları büyük savaşlardır. Bu iki savaş, geniş kaynakları harekete geçirmesi ve muazzam yıkımlara neden olmaları nedeni ile topyekun savaşlar olarak adlandırılır. Üç temel unsura dayanır: Kitlesele imha, kitlesele mobilizasyon ve kitlesele üretim. Daha da önemlisi, bu savaşlar, yeni bir güç dengesi kurarak, uluslararası siyasetteki büyük güç ilişkilerini yeniden yapılandırmıştır; bu nedenle de hegemonik savaşlar olarak nitelendirilirler. Bu savaşlardan sonra yeni bir hegemon güç, uluslararası siyasette liderlik gücünü kazanmıştır.

Uluslararası İlişkiler disiplini de, bu çerçevede daha çok savaşın nedenleri ile ilgilenmiştir. Halbuki savaşlar toplumsal ve ekonomik sonuçlar yaratırlar; yeni bir ekonomi ve siyaset düzeni hatta kültürel bir yapı kurarlar. Savaşlar, devletleri güçlendirdiği ölçüde, iktidarın mekânsal örgütlenmesini, devlet düzeyindeki iktidar yoğunlaşmasını ve toplumsal ilişkileri de düzenler. Devletin dışı kadar içini de ilgilendirir. Modern savaşlar, modern egemenliği ortaya çıkarmıştır. 20. Yüzyıl boyunca, Uİ disiplini de modern savaşlar ve sonuçları üzerinden bilimsel bilgi, kavram ve analiz çerçeveleri üretmiştir.

Günümüz dünyasında ise, yukarıda vurgulandığı gibi, savaş pratikleri radikal dönüşümlere uğramıştır. 11 Eylül sonrası süreçte ve Arap ayaklanmaları ardından, devlet dışı aktörlerin, terörist örgütlerin, suç ağlarının devletlerle karşı karşıya geldikleri ve/veya ittifak kurdukları sınıraşan çatışmalar ortaya çıkmıştır. Diğer yandan terörizme karşı savaş, uyuşturucuya karşı savaş gibi söylemlerle, düşmanın belli olmadığı, devletlerin muhatap olmadığı şiddet içeren mücadeleler söz konusudur. Yeni savaşlar kavramı, bir kavrama ya da pratikler dizisine yönelik, toplumsal düzeni yeniden üretmeye dönük sürekli ve sınırsız mücadele olarak tanımlanmaktadır. Askeri teknolojilerdeki dönüşümler ve özel orduların, paralı askeri güçlerin gelişmesiyle birlikte, savaşlar bambaşka bir görünüm almıştır. Asker-sivil ayırımının giderek belirsizleştiği, asimetrik savaşlar bugünün savaş formu olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş süreçlerindeki bu geniş çaplı, radikal dönüşümler, küresel düzendeki değişimin hem bir yansıması; hem de nedenidir.